

Skolbibliotek Mitt

INBJUDER

BIBLIOTEKSPERSONAL, LÄRARE, SKOLLEDARE, POLITIKER OCH
ALLA ANDRA MED INTRESSE FÖR SKOLBIBLIOTEKSFRÅGOR TILL

SATSA PÅ SKOLBIBLIOTEKEN!

EN STUDIEDAG OM VIKTEN AV VÄLFUNGERANDE BIBLIOTEK FÖR VÅRA ELEVERS LÄRANDE OCH UTVECKLING

Torsdag 20 oktober kl. 10-16
Hullsta Gärd, Storgatan 69-75, Sollefteå

Deltar gör **KALLE GÜETTLER**, ordförande i Nationella Skolbiblioteksgruppen,
författare, lärare m.m. och som aktivt arbetar för bättre skolbibliotek!
(se hans artikel ur Pedagogiska Magasinet 3/2005 som bifogas denna inbjudan)

Med oss har vi också **BJÖRN WICKSTRÖM**, skolledare på en F-9-skola.
Han berättar om skolbibliotek ur en rektors perspektiv. Under hans tid på Vallaskolan
i Östersund blev biblioteksfilialen nerlagd och han ledde då uppbyggnaden av ett nytt
skolbibliotek, vilket sedermera blivit mycket uppskattat och besökt.

Vi kommer dessutom att göra ett studiebesök på **VALLASKOLANS BIBLIOTEK**
i Sollefteå (mer om Vallaskolan på <http://skolwebb.sollefteå.se/vallaskolan>).
Inte att förväxla med Vallaskolan i Östersund ovan!

Det kommer att finnas tid för samtal, frågor och erfarenhetsutbyte.

Hålltider:

09.30-10.00	Kaffe och registrering
10.00-12.00	Kalle Güettler
12.00-13.00	Lunch
13.00-14.00	Björn Wickström
14.00-14.30	Kaffe
14.30-16.00	Studiebesök Vallaskolan

Kostnad inkl. lunch och kaffe:

för medlemmar i Skolbibliotek Mitt 400:-
icke medlemmar 500:-

För mer information, kontakta:

Jenny Johansson, Parkbiblioteket, Örnsköldsvik, tel. 0660-883 55
jenny.johansson@ornskoldsvik.se

I anslutning till studiedagen (kl. 16-17) hålls Skolbibliotek Mitts **ÅRSMÖTE**.
Om du endast önskar delta vid årsmötet behövs ingen föransmälan.

VARMT VÄLKOMMEN!

ANMÄLAN TILL STUDIEDAGEN 20/10

Namn:

Arbetsplats & befattning:

Adress:

Telefon:

E-post:

Medlem i Skolbibliotek Mitt: Ja

Nej

Vill bli medlem nu

Önskemål lunch (vegetarisk kost eller annat)

Anmälan skickas till:

Jenny Johansson
Parkbiblioteket
Vintergatan 17
891 36 ÖRNSKÖLDSVIK

Du kan också faxa till **0660-883 56**,
eller e-posta jenny.johansson@ornskoldsvik.se

Sista anmälningsdag: **måndag 10 oktober.**
Anmälan är bindande.

Skolbibliotek Mitt

<http://www.skolbibliotek.se/mitt>

Satsa på skolbiblioteken!

Kvaliteten på landets skolbibliotek varierar enormt från kommun till kommun. Det råder full anarki. Kulturrådets statistik visar tydligt hur vissa kommuner stryker sina skolbibliotek, och därmed bryter mot bibliotekslagen, medan andra ger fullgod service. Skolverket, som har i uppdrag att utvärdera kvaliteten i skolan, har hittills inte ägnat skolbiblioteken någon särskild uppmärksamhet vid sina inspektioner. Det skriver Kalle Güettler, ordförande i Nationella Skolbiblioteksgruppen.

I DEN PEDAGOGISKA DISKURSEN ska eleverna söka sin egen kunskap. Lärarna kallas handledare. Detta budskap går hand i hand med minskade resurser till undervisningen. Det är inte lätt.

Louise Limberg och Mikael Alexandersson påvisar i sin rapport "Textflytt och sök slump" (2004) hur "kunskaperna" som eleverna skaffar sig i stor utsträckning består av slumpmässiga "fakta" som kopieras utan kritisk granskning och förståelse för helhet och sammanhang.

Kan man över huvud taget kombinera ett undersökande arbetssätt med systematiska baskunskaper, överblick över kunskapsområden och kritisk värdering av stoffet?

Ja, om man satsar på skolbiblioteket. Det är mycket mer än ett rum med böcker och någon dator. Det är en plats för studier enskilt och i grupp, för lässtimulans och boksamtal, för informationssökning såväl i böcker som på nätet. Där finns personal som kan ge den djupare handledning som lärarna inte hinner med i klassrummen.

Det får inte vara krångligt. För det första ska biblioteket vara öppet hela dagen. För det andra måste där finnas fackutbildad bibliotekarie och/eller lärare med kompletterande utbildning (bibliotekspedagog). Undervisande lärare ska kunna skicka elever på kort varsel men även boka in grupper och enskilda för rådgivning, boktips och studiehjälp.

BRA SKOLBIBLIOTEK ÖKAR CHANSEN till måluppfyllelse. Ett exempel är Värmdö gymnasium som 2003 fick vårt pris Årets skolbibliotek. Skolan har under senare år höjt sitt betygssnitt. Den utvecklingen sammanfaller med satsningen på biblioteket.

Själv har jag hand om skolbiblioteket på en F-6-skola i Hallstavik, en dag i veckan i tjänsten. Mer orkar inte budgeten. Med hjälp

av frivilliga elever kan biblioteket även hålla öppet resten av veckan. Jag ger boktips och hjälper elever att söka information. Det händer också att elever ber mig om hjälp med andra saker, framför allt vad gäller skrivande.

I skolbiblioteket gör jag tillsammans med frivilliga elever skoltidningen på några gamla men dugliga MacIntosh. Och där ger jag efter skoltid frivillig läxhjälp.

På rasterna tittar elever in för att prata om livet eller böcker. För den delen också under lektionstid om någon rymt från en konflikt eller arbetsuppgift. Då händer det att jag i samråd med klassläraren kan erbjuda alternativ till korridorssmygande och skolk.

På låg- och mellanstadiet är skolbiblioteket mest inriktat på lässtimulans. Utan att lämna icke-läsande elever i sticket lägger bibliotekarien på högstadiet och gymnasiet stegvis allt större vikt vid informationskompetens.

"Men," säger någon, "det där är en utopi! Se dig omkring, Kalle! Du är den enda i ditt närområde som har lön för att sköta skolbiblioteket. I de andra fem skolorna har rektorn inte avsatt en minut för bemanningen."

Invändningen är korrekt. I min kommun, Norrtälje, är varje skolbibliotek den enskilda rektorns ansvar. Ingen högre upp i hierarkin bryr sig.

Kvaliteten på landets skolbibliotek varierar enormt från kommun till kommun. Det råder full anarki. Kulturrådets statistik "Skolbiblioteken 2002" (Kulturen i siffror 2002) visar tydligt hur vissa kommuner stryker sina skolbibliotek medan andra ger fullgod service.

Gemensamt för kommuner med goda skolbibliotek är en stor medvetenhet om deras betydelse på alla nivåer, från politiker och högre tjänstemän till områdeschefer, rektorer och lärare.

I Uddevalla var situationen i slutet på 90-talet som i dag i Norrtälje. Ett initiativ från en frustrerad skolbibliotekarie med stöd från skolförvaltningen ledde till att politiker gav henne i uppdrag att utarbeta en vision för kommunens skolbibliotek. Det tog några år innan visionen kunde klubbas. Pengar fattades i kommunens budget, men i och med Wärnerssonpengarna vågade man till slut. I Uddevalla använder man Wärnerssonpengarna för strategiska satsningar – inte bara som budgettillskott. Därför har skolbibliotekarierna underställts områdescheferna, inte rektorerna. Detta har minskat rektorernas huvudvärk.

I Uddevalla ses skolbiblioteken som en kärnverksamhet. Grundskolans centrala utvecklingsenhet satsar på kompetent bemanning av biblioteken i kommunens

alla skolor och fortbildning för personalen.

Så olika är det i Sverige. Det finns andra "Uddevalla" men ännu fler "Norrtälje". Dessutom ett mellanting, låt oss kalla det "Uppsala". I Uppsala försöker nu skolpolitikerna reparera ödeläggelsen av skolbiblioteken som skedde på 1990-talet. Enligt skolchefen har i dag bara ett tiotal av kommunens cirka sjuttio skolor bibliotek med tillfredsställande kvalitet och bemanning. För att råda bot på bristen har skol- och kulturcheferna slutit ett centralt avtal som innebär att de cirka sextio skolor som saknar eller har otillräckliga skolbibliotek ska betala 146 kronor per elev och är till folkbiblioteket för särskild skolbiblioteksservice.

Inga centrala medel utgår för detta. Rektorerna tar fram sina oshyvlar. För en liten skola innebär detta betydande nedskärningar av de pedagogiska resurserna. Visst har folkbiblioteken anställt nytt folk, anpassat medieutbudet och arbetstiderna. De tar uppdraget seriöst. Men skolorna får också betala för tjänster som i andra kommuner är helt gratis, till exempel boktips, framtagning av temalitteratur och vanliga besök för att låna och lämna igen. Frågan är vad det pedagogiska nettot blir.

I vissa kommuner ("Uppsala") finansierar alltså skolan delar av folkbibliotekets uppdrag gentemot barn och ungdom medan folkbiblioteket i andra kommuner ("Norrtälje") subventionerar skolans pedagogiska verksamhet. I Norrtäljes integrerade folk- och skolbibliotek betalar kulturförvaltningen hela lönen för bibliotekarien samt större delen av inköpsanslaget. Skolan behöver bara bidra med lokalen och högst femtusen för media. Skulle filialerna läggas ner och lämnas över till skolan, skulle sannolikt bemanningen försvinna och medieanslagen sina.

DENNA MOTSÄTTNING MELLAN kultur och skola är oerhört vanlig. Den höll i fjol på att leda till nedläggning av skolbibliotekscentralen i Hässleholm. SBC hade tjänat kommunens skolor i årtal och upplevdes som outhärlig av personal och elever. Men kulturnämnden fick ett sparbehov som gjorde att man surnade till på skolan, som upplevdes åka snålskjuts på kulturbudgeten. Kulturpolitikerna beslöt därför att överlämna hela verksamheten till skolpolitikerna. Men dessa fick i sin tur andra sparkrav och hade ingen lust att öka sina omkostnader genom att börja betala för skolbibliotekscentralen. Hellre lät de den dö på studs. Först efter en

lokal opinionsstorm och kritik från Sveriges Författarförbund kunde verksamheten räddas genom att skolan trots allt tog över driften.

Inbördeskrig mellan kommunala nämnder kommer vi tyvärr att få se mer av när skatteunderlaget tryter och Wärneros-pengarna försvinner. Det bådär inte gott för skolbiblioteken. Redan i dag saknar var tredje grundskola bibliotek eller har ett som är helt obemannat. Bara var tredje har ett bibliotek som är bemannat minst sex timmar per vecka

Bibliotekslagen är entydig (5§):

"Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen."

Observera att det står "skoleleverna". Den bestämda formen innebär samtliga elever. Formuleringen "lämpligt fördelade skolbibliotek för att tillgodose deras behov av material för utbildningen" innebär – om man inte läser lagen som fan läser bibeln – att skolbiblioteken ska vara lättillgängliga och erbjuda fullskalig service. Det räcker inte med besök någon gång i veckan eller månaden i ett bibliotek opraktiskt långt borta.

DEN SOM BRYTER MOT LAGEN begår ett brott. Men vem ställs till svars för brott mot bibliotekslagen? Och vem beivrar det? I Sverige finns en myndighet med uppdrag att utvärdera kvaliteten i skolan. Det är Skolverket. Men Skolverket har hittills inte ägnat skolbiblioteken någon särskild uppmärksamhet vid sina inspektioner. Man har sällan granskat deras standard eller efterfrågat deras pedagogiska funktion.

Skolminister Ibrahim Baylan har däremot uttryckligen betonat vikten av skolbibliotek som medel för måluppfyllelse och språkutveckling, inte minst i segregerade områden. Det är bra. Därför bör han ge Skolverket i uppdrag att kvalitetsbedöma samtliga skolbibliotek i landet och med stöd av bibliotekslagen (som ingår i skollagen) förelägga om förbättringar där så krävs. Vid ett seminarium med rubriken "Sanning och konsekvens i bibliotekslagen" på Bok & Bibliotek i Göteborgsfredagen den 30 september kl. 16.00-16.45 kommer jag att ta upp denna fråga med skolministern. Det är dags för staten att sätta ner foten och bringa ordning i Sveriges skolbibliotekskaos.

KALLE GÜETTLER

(publicerat i Pedagogiska Magasinet nr. 3/2005)